

♥ DEN PERSONLIGE FORTÆLLENDE TEKST

Et år at prale med

FP9 MAJ 2023, OPGAVE 1

I DETTE MATERIALE FINDER DU

- 1** Præsentation af opgaven
Introduktion til dansklæreren.
- 2** Lær at afkode opgaverne til prøven
Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.
 - A** Forstå situationen og lur opgavekravene
 - B** Styr processen
 - C** Brug ressourcerne
 - D** Hiv fat i erfaringerne
- 3** Undervisningsforløb med faglige fokuspunkter
Undervisningsguide til dansklæreren. Varighed 6-8 lektioner.

De faglige fokuspunkter er:

INDHOLD

 - ⦿ Den gode tekstopbygning

SPROG

 - ⦿ Den fortællende fremstillingsform
 - ⦿ Den reflekterende fremstillingsform

FORM

 - ⦿ Samspil mellem tekst og billeder

SKRIVSTRATEGI

 - ✎ Det sværeste først
- 4** Den gode tekst og faldgruberne
En håndsregning til lærer og elever. Erfaringer fra prøverne.

1

Præsentation af opgaven

Introduktion til dansklæreren

I *Et ar at prale med* (fp9 maj 2023) skal eleverne skrive en tekst baseret på egne oplevelser og erfaringer. Det er lagt op til en "Feel Good"-historie, hvilket understreges i situationsbeskrivelsen "den gode historie, der ligger bag".

Målgruppen er unge på deres egen alder, og teksten skal indgå i en antologi, der udgives af et forlag. Hvis I ikke har læst eller brugt tekstuddrag fra antologier i danskundervisningen, kan det være hensigtsmæssigt at undersøge ordet i fællesskab for at forstå konteksten og den sammenhæng, som elevernes tekst skal indgå i.

I det hele taget kan det være en god ide at tale med eleverne om, hvor vi i dag læser tekster som fx aviser, bøger, hjemmesider, sociale medier og andre digitale platform, da opgaverne i opgavesættet ofte lader sig inspirere af virkelighedens verden.

Eleverne skal trække på de erfaringer, de har med at skrive lignende typer af fortællende og reflekterende tekster med afsæt i dem selv som fx erindringer, essays, personlige taler m.fl.

Det er vigtigt at understrege, at der ikke nødvendigvis behøver at ligge en større dramatisk historie bag deres ar. Men at det mere handler om den lille historie i det store perspektiv.

Hvis eleverne ikke har et fysisk ar, kan du foreslå dem at skrive om det ar, som de gerne ville have haft.

2

Lær at afkode opgaverne til prøven

Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.

A

OPGAVE

Forstå situationen og lur opgavekravene

I denne øvelse bliver I gode til at forstå skrivesituationen i en opgave og lure kravene. Det er nemlig afgørende for, at jeres tekster kommer til at fungere.

Start med det hvide, inden I hopper ud i det blå.

1

Få opgaven ET AR AT PRALE MED frem på skærmen eller lav et print af den, så I kan markere de vigtige nøgleord.

2

Start med at nærlæse skrivesituationen, som er teksten på den hvide baggrund.

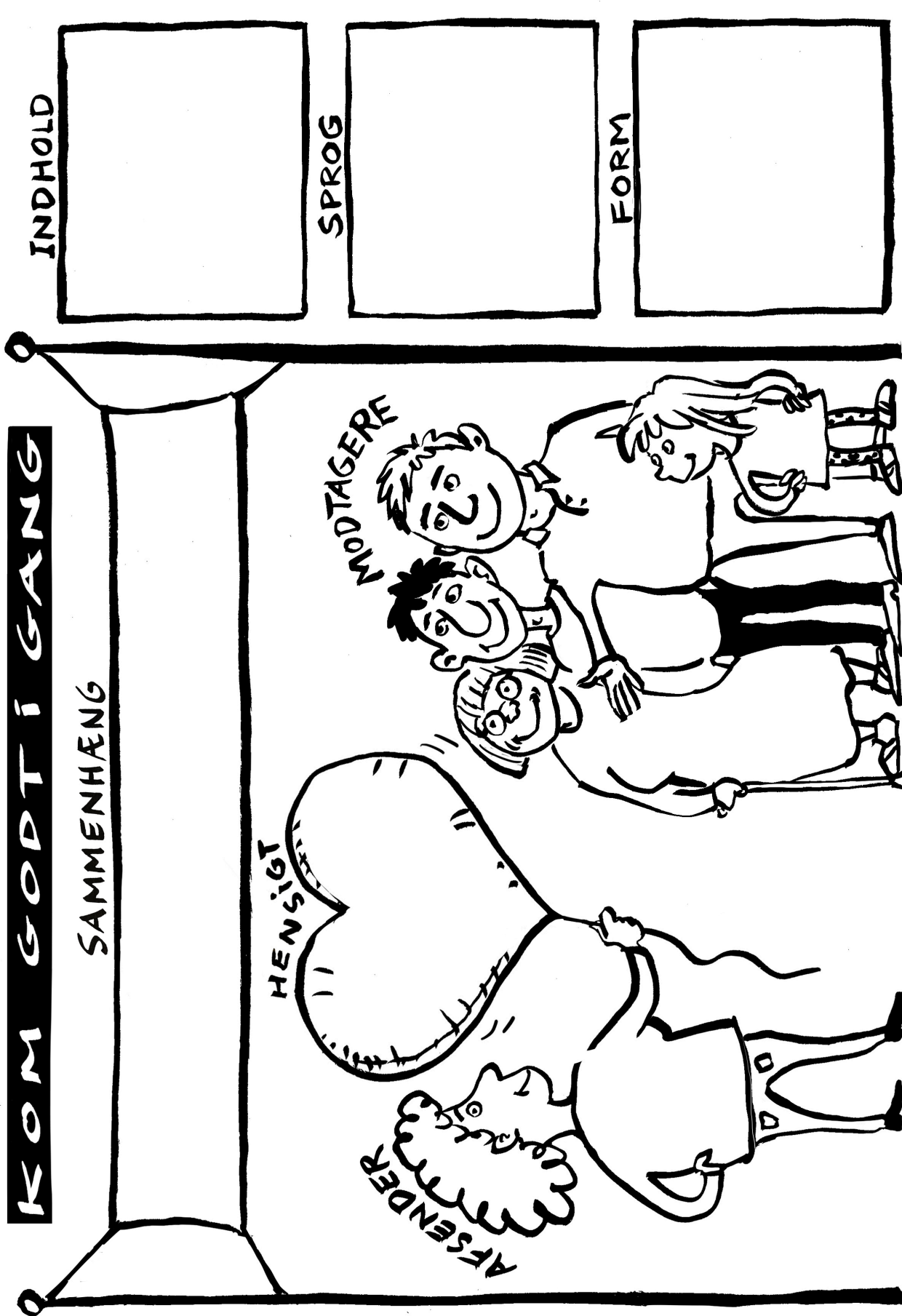
Brug **KOM GODT I GANG**. Noter på figurerne: hvorfor teksten skal skrives, hvilken afsenderrolle I skal skrive i, hvad der er tekstens hensigt, og hvem der er modtagerne.

Vær opmærksom på, at I i denne opgave skal skrive to tekster. En lidt længere og en noget kortere tekst.

3

Herefter nærlæser I, hvad der står i den blå kasse, hvor opgavens krav er beskrevet.

Skriv stikord til tekstens indhold, sprog og form til højre på **KOM GODT I GANG**.

KOM GODT I GANG
SAMMENHÆNG

INDHOLD

SPROG

FORM

TEGNING: ANNETTE CARLSEN

IDÉ: CHARLOTTE RYTTER

B

OPGAVE

Styr processen

Et godt produkt kræver en god og styret proces. Det gælder uanset om I skal planlægge en fest, lave en lagkage eller skrive en tekst i skriftlig fremstilling.

Til prøven har I 3 ½ time til rådighed.

Der er noget I skal gøre **FØR** I skriver. Andre ting I skal have fokus på **MENS** I skriver, og der er en del at tage sig af **EFTER** I har skrevet første udkast til teksten. I skal regne med at afsætte cirka 1 time til hver del.

1

I denne opgave skal I lave en to-do-liste på alle de del-opgaver, der vil bringe jer og teksten helt til mål.

Se evt. filmen **TO-DO-LISTEN** på skriveklar.gyldendal.dk

Hvad skal I forberede
FØR
I begynder at skrive teksten?

Hvad skal I have fokus på
MENS
I skriver teksten?

Hvad skal I sørge for at gøre
EFTER
I har skrevet teksten?

OPGAVE

Brug ressourcerne

Til opgaven er der ofte en ressource tilknyttet, som skal bruges enten direkte i opgaven eller som inspiration.

Andre gange skal I selv ud på nettet og finde ressourcer, der skal bruges i teksten. Det kan være alt fra illustrationer til fakta og viden m.m.

Nogle gange kan det være en god ide selv at opsøge ressourcer for at bedre at kunne besvare opgaven. Det hedder research.

Husk også at du selv er en ressource og kan både bruge dine livserfaringer, din viden om verden, fra danskundervisningen eller fra andre fag, når du besvarer en opgave.

I opgaven *Et ar at prale med* er der dels en fotocollage, som kan sætte tanker og ideerne i gang, men også noget tekst fra selve opgaveformuleringen, der kan bruges:

Måske har du har fået fjernet din blindtarm, er faldet ned fra et træ eller er væltet på cyklen. Hvert ar på kroppen fortæller en historie...Det kan være det sejeste, det flotteste eller det ar, som du praler mest med.

1

Tal om hvad billederne fortæller, og hvilke tanker de og teksten sætter i gang hos jer?

2

Tag en runde, hvor I på skift fortæller en kort historie om enten et ar, I har haft, et ar I har hørt om eller om et ar, I virkelig gerne ville have haft, da I var yngre.

Måske I kan bruge inspiration fra hinandens historier til jeres egne tekster.

OPGAVE

Hiv fat i erfaringerne

Når I går til prøve, er det på baggrund af alle de erfaringer I har med fra undervisningen, hvor I bl.a. har arbejdet med at:

- ✓ skrive tekster i forskellige situationer,
- ✓ have fokus på, at indholdet i en tekst skal give mening for læseren
- ✓ få tekster til at hænge godt sammen.

PRAKSISERFARINGER

Det har I med garanti arbejdet med i danskundervisningen, men måske har I også skrevet tekster i andre fag, holdt foredrag eller fremlæggelser i klassen osv.

Måske har I haft særlig fokus på at skrive i bestemte fremstillingsformer, i særlige afsenderroller, til specifikke modtagere, skrevet tekster med en klar hensigt m.m.

Det kalder vi praksiserfaringer.

VIDENSERFARINGER

Men I skal også trække på den viden om tekster, som I har fået af at læse et utal af forskellige typer af tekster fra mange slags medier: bøger, antologier, aviser, netartikler, hjemmesider, kommentarer på sociale medier, blogs, manuskripter, mails og mange flere.

Derudover skal I også hive fat i jeres erfaringer fra livet generelt. Både i livet i skolen og i livet udenfor skolen.

Det kalder vi videnserfaringer.

Når man skal have fat på sine erfaringer, skal I forestille jer, at alle jeres erfaringer er balloner, der svæver over jer i en lang snor. For de er nemlig til at få fat på, hvis man øver sig. Nogle erfaringsballoner kan være lette og hurtige at hive ned, mens I skal kæmpe lidt mere med at få andre frem i hukommelsen.

1

Hiv fat i jeres erfaringer fra undervisningen og i livet generelt, og skriv ind i ballonerne, hvilke konkrete erfaringer, I ville kunne trække på i netop denne opgave.

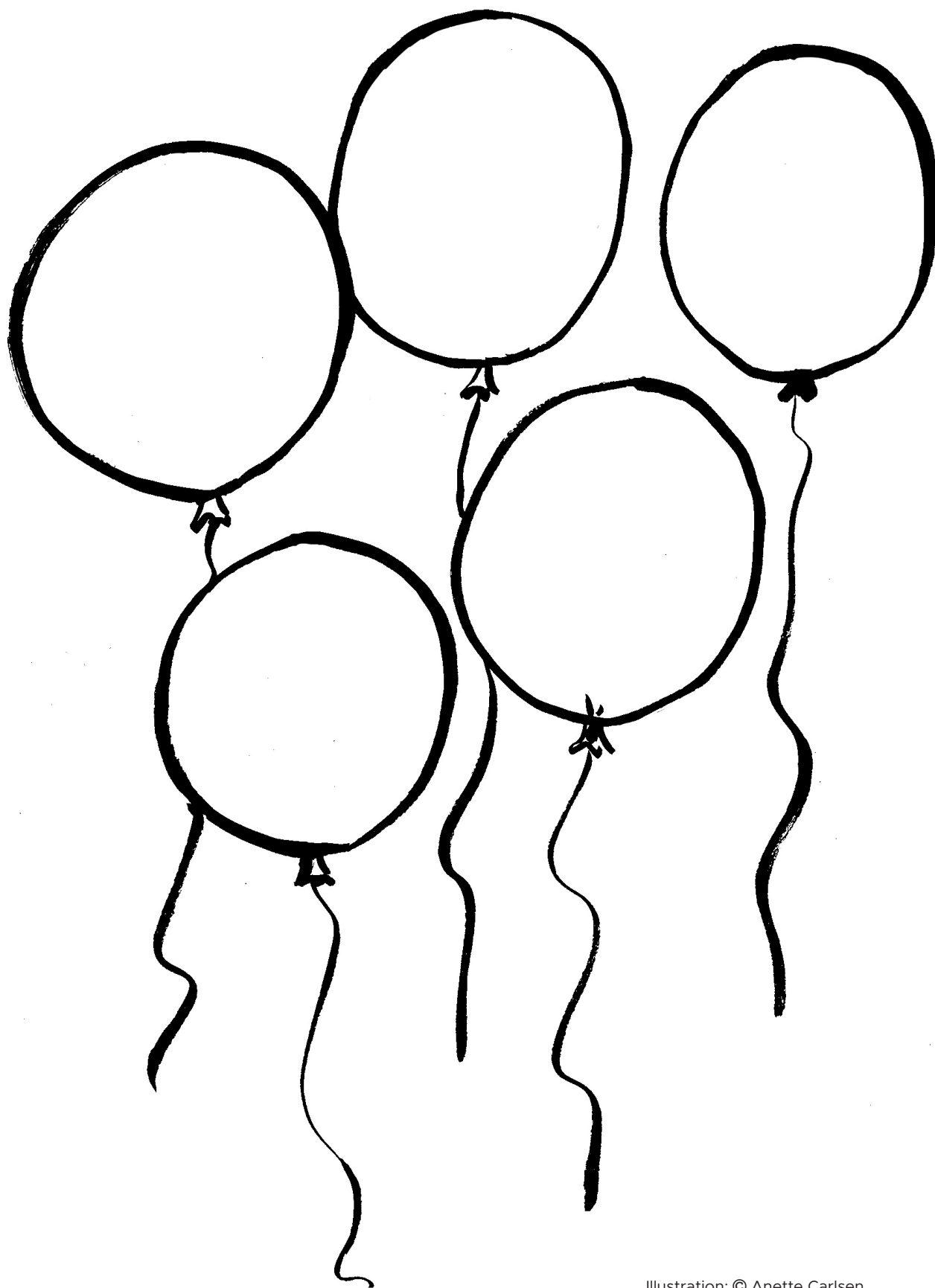

Illustration: © Anette Carlsen

Forløb med faglige fokuspunkter

Undervisningsguide til dansklæreren

Hvis du bruger opgaven *Et ar at prale med* som undervisning, kan de faglige fokuspunkter for eksempel være:

INDHOLD

- ⊙ Den gode tekstopbygning

SPROG

- ⊙ Den fortællende fremstillingsform
- ⊙ Den reflekterende fremstillingsform

FORM

- ⊙ Samspil mellem tekst og billeder

⊙ Den gode tekstopbygning

I tekst 1 *Erindringen* er der to opgavekrav, der er direkte knyttet til indholdet i teksten:

- *fortælle*, hvordan du fik dit ar
- *reflektere* over, hvorfor du er stolt af dit ar i dag

FORSLAG

1

Lær eleverne, hvordan man skriver det gode anslag. Brug skriveøvelsen **SKRIV ET ANSLAG** fra *SkriveKlar 6, forløb 1, Underhold din læser*.

2

Se filmen **POST-IT METODEN** på skriveklar.gyldendal.dk som en måde at disponere og planlægge sin tekst.

3

Få eleverne til at skrive et indledende afsnit til teksten samt en afrunding, inden resten af afsnittene skrives, så de to dele udgør selve rammen omkring deres konkrete historie og deres tanker. Eleverne kan altid revidere disse tekstdele senere i skriveprocessen.

4

Når eleverne har skrevet første udkast, kan du bede dem om at markere med rødt, hvad der er det fortællende afsnit, og med grønt, hvad der hører til refleksionen, for at se, om der er nogenlunde balance mellem de to tekstdele.

5

Eleverne kan vælge at bruge overskriften *Et ar at prale med*, eller de kan finde en måske mere passende overskrift, der bedre matcher indhold og tanker i netop deres tekst.

⊙ Den fortællende fremstillingsform

Et af opgavekravene er, at eleven skal *fortælle, hvordan du fik dit ar*. Med andre ord skal eleverne formidle en god historie og ikke blot gengive en neutral beretning eller opremsning af et handlingsforløb.

FORSLAG

1

Lad dem forberede deres historie ved at bruge **FORTÆLLEBLOMSTEN** fra *Fat om fremstillingsformerne*.

2

Få eleverne til først at fortælle deres egen historie mundtligt. Brug aktiviteten **ANEKDOTEN** fra *Fat om fremstillingsformerne*.

3

Introducer eleverne for **FORTÆLLEKLODSENE** fra *Fat om fremstillingsformerne*.

4

Tal med eleverne om, at "jeg"-et skal præsenteres for læseren, da de jo ikke ved, hvem du er. En præsentation kan sagtens være anonym, men det er vigtigt for at give læseren et indtryk af alder, tid og sted. Fx *Da jeg var en lille pige og boede i en kedelig og fjern provinsby nord for Aarhus*

⊙ Den reflekterende fremstillingsform

I teksten skal eleverne: *reflektere over, hvorfor du er stolt af dit ar i dag*.

FORSLAG

1

Brug **REFLEKSIONSBLOMSTEN** til at eleverne i mindre grupper får reflekteret over, hvorfor man kan være stolt af et ar.

2

Lad eleverne skrive deres umiddelbare tanker ned ved at bruge startsætningerne. Så kan de altid finpudse det sprogligt senere.

⊙ Samspil mellem tekst og billeder

Et af opgavekravene er: *indsætte illustrationer, der skaber samspil mellem tekst og billeder*.

Samspilskravet bliver ikke opfyldt, hvis blot man indsætter et tilfældigt billede et tilfældigt sted i teksten.

FORSLAG

1

Tal med eleverne om, hvilke erfaringer de har fra andre typer af tekster, hvor brødtekst og illustrationer supplerer hinanden på en god måde.

2

Tal også med eleverne om, hvad der kunne være godt at illustrere i deres tekst, fx det sted handlingen foregår, et særligt objekt der spiller en væsentlig rolle i historien, reaktioner osv.

3

De valgte illustrationer skal have en særlig stil, fx kun være sort/hvid-fotos, stregtegninger, clipart-figurer eller andet?

I denne teksttype er det ikke nødvendigt med billedtekster, da disse primært bruges i informerende tekster. Men eleverne skal være opmærksomme på at få angivet billedkilde, fx *pixabay.com*.

Organisering af skriveprocessen

FØR ELEVERNE SKRIVER

Brug en eller flere af øvelserne fra **Lær at afkode opgaverne til prøven**. Forbered teksten ved at arbejde med de udvalgte faglige fokuspunkter:

- ⊙ Den gode tekstopbygning
- ⊙ Den fortællende fremstillingsform
- ⊙ Den reflekterende fremstillingsform

MENS ELEVERNE SKRIVER

Du kan enten lade eleverne forberede og skrive teksten, som I plejer.

Eller du kan også prøve denne skrivestrategi: Det sværeste først.

Kombiner den med etapeskrivning som metode, hvor eleverne skriver tekstens dele i mindre etaper og på en tid, som du selv fastlægger. Efter hver etape indlægger du en kort feedback-runde, hvor eleverne kun har fokus på det afsnit, som de netop har skrevet.

1. etape	Det reflekterende afsnit
2. etape	Det fortællende afsnit
3. etape	Indledning og afslutning (medmindre I har skrevet det som en del af forberedelsen)
4. etape	Følg brevet

EFTER ELEVERNE HAR SKREVET

Brug **SPROGVASKMANUALEN**, når eleverne skal lave den sidste korrektur. Du finder en videoguide til eleverne på skriveklar.gyldendal.dk til hvordan de skal bruge manualen.

Arbejd med det faglige fokuspunkt:

- ⊙ Samspil mellem tekst og billeder

Lad eleverne layoute deres tekster i klassen, så de undervejs kan give hinanden hjælp og inspiration.

4

Den gode tekst og faldgruberne

Vejledning- og vurderingsguide til dansklæreren

Nedenstående oversigt følger de tre vurderingsdimensioner: Funktion, Indhold og form. Du kan bruge guiden, når du skal enten VEJLEDE eller VURDERE dine elevers tekster.

Du kan fx gøre vejen til den gode tekst konkret og håndterbar for alle elever – og ikke kun en gættekonkurrence for de få – ved at du inden og evt. undervejs i skriveprocessen taler med eleverne om, hvad der kendetegner den gode tekst, og hvilke faldgruber de skal være opmærksomme på.

	DEN GODE TEKST VIL OFTE VÆRE KENDETEGNET VED:	FALDGRUBERNE VIL OFTE VÆRE:
FUNKTION	<p>At eleven har en pointe med sin fortælling.</p> <p>At eleven kan gøre brug af de typiske fortællende træk.</p> <p>At argumentationen i følgebrevet er underbygget.</p>	<p>At teksten er neutralt beretende uden tydelige fortællende træk.</p> <p>Refleksionen er meget kortfattet.</p>
INDHOLD	<p>At man som læser kan identificere sig med "jeg"-fortælleren.</p> <p>At det indforståede gøres forståeligt for det uforstående læser.</p> <p>At refleksionen hænger sammen den konkrete historie.</p>	<p>At "jeg-fortælleren" er forholdsvis anonym eller usynlig for læseren.</p> <p>Indholdet er indforstået, og en del er irrelevant for tekstens hensigt.</p>
FORM	<p>At der er et sammenhæng og samspil mellem de valgte billeder og tekstens indhold.</p> <p>At der er en sammenhæng mellem det som historien handler om og de refleksioner elever beskriver.</p> <p>At man tydeligt kan se forskel på tekst 1 og tekst 2.</p>	<p>Teksten har form som en kile, hvor selve fortællingen om et ar fylder langt det meste.</p> <p>Valg af billeder er tilfældigt.</p>